

İmkân Kanıtı
ve
Yeter Neden İlkesi

Zeyneb Betül TAŞKIN

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1412

Sertifika no | Certificate Number: 13178

ISNI: 0000 0004 4657 1968

Eskiyeni Yayınları

Yayın No | Publication Number: 255

Kitap Adı: İmkân Kanıtı ve Yeter Neden İlkesi

Book Title (English): The Contingency Argument and the Principle of Sufficient Reason

ISBN: 978-625-6781-67-2

DOI: <https://doi.org/10.70458/fcr.9786256781672>

Yazar | Author: Zeyneb Betül TAŞKIN

orcid.org/0000-0003-3950-2393

Yayın Türü | Publication Type: Kitap | Book – Monograph

Yayın Dili | Language: Türkçe | Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 112

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | November 2024

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR - Zeynep Eriş Akıner

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB | Tanrı'nın Varlığı | Philosophy of Religion

BISAC: PHI022000 | Tanrı'nın Varlığı | Philosophy / Metaphysics

THEMA: QRAJ | Tanrı'nın Varlığı | Philosophy of Religion

LC: BD573 | Tanrı'nın Varlığı ve Metafizik | Proof, Existence of God, and Metaphysics

Atf Bilgisi | Cite as: Taşkın, Zeyneb Betül. *İmkân Kanıtı ve Yeter Neden İlkesi* – Ankara: Eskiyeni Yayınları, 2024.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Altındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

İmkân Kanıtı
ve
Yeter Neden İlkesi

Zeyneb Betül TAŞKIN

Ankara 2024

Yazar Hakkında | About the Author

Zeyneb Betül TAŞKIN

Lisans (2011) derecemi Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden, yüksek lisans (2014) derecemi ise aynı fakültede Din Felsefesi alanında "İmkân Kanıtı ve Yeter Neden İlkesi" adlı tez çalışmam ile aldım. Claremont Graduate University – Felsefe bölümünde ikinci yüksek lisansımı (2016) bitirdim. Doktoramı (2023) Indiana University Bloomington'da Ortadoğu Dilleri ve Kültürleri bölümünde İslam felsefesi ve ke-lam çalışmaları odağında ana dal; Felsefe bölümünde yan dal yaparak tamamladım. "Occasionalism, Free Will, and the Problem of Evil" başlıklı tezimde ilahi inayet bağlamında özgür irade probleminde bir çözüm önerdim. Hali hazırda Ankara Sosyal Bilimler Üniversitesi'nde Dr. Öğretim Görevlisi olarak çalışmaktayım.

Zeyneb Betül TAŞKIN

I earned my BA degree (2011) and my MA degree (2014) from the Faculty of Theology at Ankara University. I completed my second MA degree (2016) at Claremont Graduate University, Department of Philosophy. I obtained my PhD from Indiana University, Department of Middle Eastern Languages and Cultures, with a minor in Philosophy. In my dissertation, titled "Occasionalism, Free Will, and the Problem of Evil," I proposed a solution to the problem of free will and divine providence. Currently, I work as Dr. lecturer at Ankara Social Sciences University.

Kitap Hakkında

İmkân Kanıtı ve Yeter Neden İlkesi

İmkân kanıtı, âlemin imkânından hareketle zorunlu bir varlığın olması gerektiğini ve bu zorunlu varlığın Tanrı olduğunu öne sürmektedir. Bu çalışmada, Yeter Neden İlkesine dayanan imkân kanıtının Tanrı'nın varlığını temellendirmede sağlam bir kanıt olduğu ileri sürülmüştür. Çalışmanın birinci bölümünde kozmolojik kanıt ile imkân kanıtı arasındaki ilişki incelenerek, Yeter Neden İlkesine dayanan imkân kanıtının kozmolojik kanıt geleneğindeki yeri gösterilmeye çalışılmıştır. Bu kanıt, Yeter Neden İlkesine dayandığı için imkân kanıtının haklı çıkarımı Yeter Neden İlkesinin haklı çıkarımına bağlıdır. Aynı zamanda imkân kanıtına yöneltilen eleştirilerin önemli bir kısmı Yeter Neden İlkesi üzerinden yapılmaktadır. Bu açıdan ikinci bölümde Yeter Neden İlkesinin anlam ve kapsamı ile haklı çıkarımı incelenmiştir. Burada her ne kadar Yeter Neden İlkesi'nin zorunlu bir ilke olduğu öne sürülemez de, onun inkarının da irrasyonel olduğu savunulmuştur. Üçüncü bölümde, Yeter Neden İlkesine dayanan imkân kanıtının diğer öncülleri incelenmiştir. İmkân kanıtı iki aşamadan oluştuğu için bu inceleme iki başlıkta yapılmıştır. İlk aşama, âlemin imkânı ile zorunlu varlık arasında Yeter Neden İlkesi vasıtasıyla bir irtibat kurmaktır. Buna göre eğer âlem mümkün bir varlık ise, bir açıklamaya sahip olmalıdır. Mümkün olan âlemin açıklaması kendisi olamayacağına göre bu açıklama ancak zorunlu bir varlık ile sağlanabilir. O halde âlemin açıklaması, zorunlu bir varlıktır. İmkân kanıtının ikinci aşaması, zorunlu varlığı klasik teizmin öngördüğü bir tanrı anlayışıyla özdeşleştirmektir. Sonuç olarak, Yeter Neden İlkesi'ne dayanan imkân kanıtı, teizmin ile-

ri sürdüğü bir tanrı anlayışının makul bir temel üzerine olduğunu sağlam bir şekilde göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: İmkân Kanıtı; Yeter Neden İlkesi; Kozmolojik Argüman; Leibniz; Teistik Argümanlar.

About the Book

The Contingency Argument and the Principle of Sufficient Reason

The contingency argument posits that the explanation for the contingent universe must be a necessary being, and this necessary being is identified as God. This study defends the soundness of the contingency argument, which relies on the Principle of Sufficient Reason.

In Chapter 1, the relationship between the cosmological argument and the contingency argument is explored, highlighting the significance of the contingency argument within the tradition of cosmological argument. Since the validity of the contingency argument depends on the Principle of Sufficient Reason, Chapter 2 focuses on defining and justifying this principle. It is argued that while the Principle of Sufficient Reason may not be shown necessary, it is a rational and plausible principle. The contingency argument unfolds in two stages. The first stage asserts that the universe requires an explanation. Since the explanation cannot be the contingent universe itself, it must be a necessary being. The second stage identifies this necessary being with the theistic conception of God. Chapter 3 aims to demonstrate the plausibility of the inferences drawn in these two stages. Consequently, the contingency argument, based on the Principle of Sufficient Reason, supports the rationality and soundness of the theistic understanding of God.

Keywords: The Contingency Argument; The Principle of Sufficient Reason; Cosmological Argument; Leibniz; Theistic Arguments.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ----- 11

BİRİNCİ BÖLÜM

KOZMOLOJİK KANIT ----- 13

1. KOZMOLOJİK KANITA YAKLAŞIMLAR----- 15

2. KOZMOLOJİK KANIT VE YETER NEDEN İLKESİ ---- 27

İKİNCİ BÖLÜM

YETER NEDEN İLKESİ ----- 33

1. YETER NEDEN İLKESİ: ANLAM VE KAPSAMI----- 37

2. YETER NEDEN İLKESİ: İTİRAZLAR VE YANITLAR -- 49

2.1. Peter van Inwagen'in Modal Kanıtı ----- 49

2.2. Modal İmgelem Kanıtı----- 53

2.3. Kuantum Mekaniği ve Yeter Neden İlkesi----- 57

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İMKÂN KANITI VE YETER NEDEN İLKESİ----- 61

1. İMKÂN KANITI: YETER NEDEN İLKESİ, İMKÂN VE

ZORUNLULUK----- 65

2. İMKÂN KANITI: ZORUNLU VARLIKTAN TANRI'YA --- 84

SONUÇ----- 93

KAYNAKÇA----- 105

DİZİN ----- 111

ÖN SÖZ

Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla. Bu çalışmamı tamamlama gücü veren Allah'a hamd, insanlığa hidayet nuru olarak gönderdiği Muhammed aleyhisselama ise salat ve selam ederim.

Âlemin imkânından veya salt varlığından hareketle Tanrı'ya giden yol, kozmolojik kanıt olarak adlandırılmaktadır. Âlemin imkânından hareketle, onun açıklamasının ancak zorunlu bir varlık ile yapılabileceğini öne süren kozmolojik kanıt türüne İslâm düşüncesinde imkân kanıtı, Batı düşüncesinde Leibnizci kozmolojik kanıt denilmiştir.

Bu çalışmada, her şeyin bir açıklaması olması gerektiğini ifade eden Yeter Neden İlkesine dayanan imkân kanıtı ele alınmıştır. Birinci bölümünde kozmolojik kanıt ve imkân kanıtı irdelenmiştir. İkinci bölümde imkân kanıtının temel bir dayanağı olan Yeter Neden İlkesinin anlamı ve kapsamı belirlenmeye çalışılıp ilkenin haklı çıkarılıp çıkarılamayacağı üzerinde durulmuştur. Üçüncü bölümde Yeter Neden İlkesi tartışmaları dikkate alınarak imkân kanıtı savunulmaya çalışılmıştır.

Bu çalışma yüksek lisans tezinden kitap haline çevirilmiştir. Gerek ders döneminde gerek tez döneminde fikirleriyle ufku açan ve bana yol gösteren; tezimin konusunun belirlenmesinden tamamlanmasına dek katkılarını esirgemeyen değerli hocam Prof. Dr. Mehmet Sait Reçber'e teşekkür ederim. Tez çalışmamın başından sonu-

na kadar beni düşünceleriyle destekleyen Ayşenur Ünügür, Ferhat Taşkın ve Münteha Beki'ye; ayrıca tezimle ilgili katkılarını esirgemeyen Ayşenur Erken ve Emine Arslan'a teşekkür ederim.

Zeyneb Betül TAŞKIN
Ankara, 2014

BİRİNCİ BÖLÜM

KOZMOLOJİK KANIT